

25. Колесов В. В. Древнерусский литературный язык / В. В. Колесов. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1989. – 296 с.
26. Колесов В. В. Древняя Русь : Наследие в слове. Мир человека / В. В. Колесов. – СПб. : Филологический факультет, 2000. – 326 с.
27. Колесов В. В. Мир человека в слове Древне Руси / В. В. Колесов. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1986. – 312 с.
28. Коляевская Е. Л. Авторское самосознание древнерусского книжника (X – середина XV в.) / Е. Л. Коляевская. – М. : Языки русской культуры, 2000. – 278 с.
29. Копосов В. Е. Как думают историки / В. Е. Копосов. – М. : Новое литературное обозрение, 2001. – 326 с.
30. Косиков Г. К. От сруктурализма к постструктурализму (проблемы методологии) / Г. К. Косиков. – М. : Рудомино, 1998. – 428 с.
31. Кукарцева М. А. Лингвистический поворот в историописании: эволюция, сущность и основные причины / М. А. Кукарцева // Вопросы философии. – 2006. – № 4. – С. 50–60.
32. Пиккио Р. Древнерусская литература / Р. Пиккио. – М. : Языки славянской культуры, 2002. – 352 с.
33. Пиккио Р. Slavia Orthodoxa : Литература и язык / Р. Пиккио. – М. : Знак, 2003. – 528 с.
34. Подскальски Г. Христианство и богословская литература Киевской Руси (988– 1237 гг.) / Г. Подскальски ; [пер. А. В. Назаренко под ред. К. К. Аментьева]. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Алетейя, 1996. – 936 с.
35. Репина Л. П. Вызов постмодернизма и перспективы новой культурной и интеллектуальной истории / Л. П. Репина // Одиссей : Человек в истории. – М. : Coda, 1996. – Вып. 1996 года : Ремесло историка на исходе XX века. – С. 25–38.
36. Шартье Р. История и литература / Р. Шартье // Одиссей : Человек в истории. – М. : Наука, 2001. – Вып. 2001 года : Русская культура как исследовательская проблема. – С. 162–175.

Hennadij Vynohradov

THE PROBLEM OF RUS' ORIGIN IN THE MODERN NARRATIVE-SEMIOLOGICAL DISCOURSE CONTEXT

The article is devoted to the problem of Rus' origin in the modern theoretical, methodological and narrative-semiological discourse context.

Key words: genesis, Ancient Rus, discourse, narratology, semiology, theoretical-methodological base.

*Вишневецька Н. З.
(м. Львів, Україна)*

РОЛЬ ХРИСТИЯНСЬКИХ ОБЩИН СУЧАСНОГО ІРАНУ В

МІЖРЕЛІГІЙНИЙ ВЗАЄМОДІЙ

Стаття присвячена проблемі міжрелігійного діалогу в Ісламській Республіці Іран, зокрема становищу християнських общин різних конфесій. Розглянутий напрямок діяльності керівництва держави у галузі християнсько-мусульманської взаємодії, а також активність зареєстрованих спільнот та організацій, які сприяють поширенню християнства на території мусульманської шийтської держави.

Ключові слова: Іран, християнські общини, християнсько-мусульманський діалог, міжрелігійна взаємодія.

Зважаючи, що сучасне релігієзнавство розглядає діалог релігій двоїсто, а часто і зовсім розмито – від повного погодження і прийняття [1; 13] до характеристики його як однієї з сучасних беконівських «примар ринку» [6; 3], необхідно звернути увагу на ситуацію, що склалася в світовій спільноті зараз, у час розгорнутого теоретизування над цим поняттям. Хоча західне суспільство XXI століття зацікавлено спостерігає за політичними та економічними змінами в азійському регіоні, все ж продовжують існувати стереотипи й не зникає тенденційність стосовно культурного та духовного рівня населення та керівників держав Близького Сходу. Для того, щоб мати неупереджену точку зору на становище релігійних общин в даній ситуації, необхідно проаналізувати повний спектр доступної інформації стосовно конкретної країни, з даними її питомих джерел включно, а вже потім зайнятися індуктивним переосмисленням теоретичного підходу до християнсько-мусульманської проблематики в регіоні [5, 3].

Своєрідним апогеєм невідання та припущень є Ісламська Республіка Іран, один з найбільш закостенілих центрів шийтського управління у світі. Європа, слідом за Америкою, сприймає Іран в першу чергу як загрозу безпеці, завдяки пропагованій ідеї «спасителя ісламського світу» та непохитним нормам мусульманської моралі, очікує можливої агресії від ширмою релігії [2, 16–17].

Метою даної статті є визначення основних елементів мережі іранських християнських організацій на сучасному етапі та методик діяльності, яку вони застосовують в межах підтримання міжрелігійної взаємодії у державі.

Джерелом дослідження слугують дані друкованих перекладних видань християнської тематики та ЗМІ, які мають безпосередній стосунок до проблеми поширення християнства на Близькому Сході, зокрема в Ісламській Республіці Іран, та співіснування його послідовників з мусульманами.

З огляду джерел бачимо, що ІРІ впродовж десятиліть після Ісламської Революції проводить відверту політику джихаду на різних рівнях [2, 22]; і нині західна преса загострює увагу на заявах Президента республіки, які стосуються припинення християнського руху в країні [7].

Окреслюючи сучасний стан християнських релігійних общин в Ірані,

варто зауважити, що офіційна кількість християнського населення у цій більш ніж семидесятимільйонній країні становить менше 1%. Значну частину з них складають етнічні послідовники *Вірменської* та *Асирійської* церков [7]. Ці общини мають кількасотлітню історичну традицію на території, що зараз належить ІРІ. Згідно з інформацією іранського відділення Радіо Свободи (Radio Farda), головний офіс якого знаходиться в Ісфагані, потужному центрі вірменського релігійного життя, чисельність найбільшої християнської спільноти країни до Ісламської Революції сягала 300 тис., а зараз зменшилася майже наполовину. В одному зі своїх інтерв'ю директор Радіо Свободи зазначив: «Чотириста років історії вірменської спільноти в Ірані є чи не найвизначнішим прикладом релігійної толерантності та мирного співіснування, навіть коли країна переживала ізоляцію і соціально-економічні негаразди» [9].

Президент Ісламської Республіки проводить зустрічі з главою *Вірменської Апостольської Церкви* Католикосом Великого Дому Кілікійського Арамом I, підкреслюючи, що існують принципи, спільні для обох релігій. *Вірменська Католицька Церква* представлена у країні значно меншою кількістю вірних.

Загалом, обидві общини мають два місця в Парламенті та відносно повну свободу віросповідання, культові споруди та місця спільного проживання такі, як Нова Джульфа в Ісфагані. Існує також невелика кількість послідовників Антіохійської православної церкви.

Друга за чисельністю християнська спільнота об'єднує послідовників несторіанського напрямку, зокрема вірних однієї з Орієнтальних Східних Церков – *Асирійської Церкви Сходу*. Кількість послідовників цієї гілки становить близько 11 тис. вірних. Окрім цього, в сучасному Ірані існує кілька парафій *Халдейської церкви*. Асирійці мають одне місце в Парламенті держави [9].

Також, згідно з інформацією IranChurch.org, в Тегерані діє *Асирійська Євангельська Пресвітеріанська Церква* [8]. У країні постійно зростає кількість прихильників протестантських течій, завдяки спрощеному, порівняно з іншими конфесіями, обряду та розгорнутій місіонерській діяльності. Протестантські пастори Ірану, Європи й США діють за злагодженою та перевіреною системою, завдяки чому розповсюджують велику кількість проповідей серед місцевого населення усно та за посередництвом друкованих чи інтернет-засобів, цим самим підтверджуючи визначення Саїда Моджтаби Мусаві Ларі (дослідника міжрелігійних питань) який в пошуках причин поширення релігій виділив три основні методи пропаганди християнства, а саме: 1) переклад книг Нового Завіту; 2) зведення церков та місць поклоніння; 3) місіонерську діяльність [4, 40].

Не зважаючи на відносну успішність пропагандивних засобів, *община Джамі'ат-е Раббані*, одна з найбільш активних в Ісламській Республіці відгалужень *Всесвітньої асамблеї Бога*, часто має труднощі з мусульманською поліцією моралі та не представлена на парламентському

рівні.

Поруч з абсолютно незначною кількістю католицьких громад в сучасному Ірані варто згадати про дві граничні категорії так званих *іранських християн*, які не належать до жодного з вищеперелічених елементів мережі іранських християнських організацій, але чисельність цих поодиноких громадян зростає, і жодна статистика досі не має достовірної інформації про них.

По-перше, це ті, хто, прибувши з країн, де релігійна ідеологія не контролюється так жорстко, втрачає релігійні орієнтири, не приймаючи мусульманство з його регламентом усіх сфер життя, так само не асоціює себе з жодною з церков чи деномінацій на новому місці проживання. По-друге, йдеться про новонавернених християн, які народилися в мусульманських сім'ях. Зараз, коли на державному рівні обговорюється питання про запровадження смертної кари для мусульманських віровідступників, особливо гостро постало питання зневаження свободи совісті та віросповідання, основних прав людини. Спираючись на коранічні приписи, представники правління Ісламської Республіки, в якій переважною силою влади володіють радикальні шіїтські лідери, вважають цілком правомірним ув'язнювати та страчувати відвертих відступників, переслідувати їхні родини. У зв'язку з цим впродовж останніх років посилилася еміграція в країни Європи чи навіть у США. Між тим, у міжрелігійній взаємодії всередині країни останнім часом можна відзначити й певні позитивні зрушення. Наприкінці 2008 року в Тегерані відбувся V Міжнародний християнсько-мусульманський симпозіум *«Релігія і мирне співіснування»*, у якому вперше брали участь представники християнських общин ІРІ [10]. Цей крок має велике практичне значення, оскільки повинен стати передумовою до плідної міжрелігійної взаємодії шіїтського Ірану, який віддавна характеризують як упереджену в цій галузі державу, та членів Всесвітньої ради церков.

При цьому питання релігійної освіченості населення країни та обізнаності в галузі інших релігій також не є абсолютно знехтуваним, але має своєрідне спрямування. Варто зауважити, що іранські дослідники, як у релігійних центрах країни, так і в еміграції, займаються питанням християнства, перекладають праці західних вчених, що стосуються релігії загалом та міжрелігійного діалогу зокрема. Обсяг християнської літератури в Ірані зовсім незначний, порівняно з пропагандою державної релігії, але на сучасному етапі ця галузь здобуває певні позиції. У цьому контексті серед найновіших досягнень варто згадати опублікований у 2006 році в Центрі вивчення та досліджень релігійних культур і доктрин в Кумі переклад мовою фарсі праці Ендрю Ф. Волса, виданий під назвою *«Християнство в сучасному світі»*. Перекладачі слідом за автором стверджують, що за весь історичний проміжок часу саме зараз християнський чинник в Азії посилюється більше, ніж будь-коли, при тому, що це відбувається з найменшим втручанням християн Заходу [12, 74]. Інша варта уваги публікація – огляд

книги Вільяма Монтгомері Ватта «Іслам і християнство в сучасному світі», опублікований Салегом Васлі, кореспондентом Бюро ісламських досліджень. Ця стаття містить опис концепції міжрелігійної взаємодії, якої можна досягти лише шляхом діалогу, тлумачення і взаєморозуміння [14].

Численні веб-сторінки християнського спрямування у Всесвітній Мережі, доступні персомовним користувачам, зосереджують увагу на християнстві в цілому, перекладах текстів Святого Письма, псалмів та молитов, не зачіпаючи питань конфесійної належності та власне немусульманських релігій на території Ісламської Республіки, оскільки їхні автори переважно знаходяться поза межами країни. Промовистим фактом є те, що навіть ІСТС (Іранський християнський телеканал) має свій офіс у Лондоні. Інший приклад: інтернет-версія журналів типу «*Islam va Qharb*» (Іслам і Захід) обов'язково містить статті, що описують становище даної релігії в країнах Європи, в Америці тощо, але дослідницький проект тієї ж організації у розділі, присвяченому християнству, розміщує виключно інформацію про образ Ісуса Христа, основні постулати віри, дослідження Євангелія, образи святих тощо [11].

Отже, мережа християнських общин у сучасному Ірані є неоднорідною, її елементи переважно діють окремо, вибираючи найбільш прийнятну для кожного методик. Активність цих організацій не завжди позитивно сприймається державним керівництвом, при цьому засуджується будь-який прозелітизм з їхнього боку. Якщо становище вкорінених етнічних спільнот, об'єднаних спільним релігійним фактором, є досить стабільним, розглядається можливість взаємодії та діалогу з ними, то новіші релігійні організації, які перейняли досвід західних країн, не мають можливості встановити контакт з державою. Поза межами офіційної мережі християнських організацій перебувають люди, які втратили етно-культурний зв'язок зі своїм корінням. Водночас аналіз видань, доступних широкому колу персомовних читачів, дозволив виявити позитивні тенденції в розвитку міжрелігійної взаємодії в сучасній Ірані.

1. Журавский А. В. Христианство и ислам. Социокультурные проблемы диалога / А. В. Журавский. – М., 1990. – 128 с.
2. Лубський В. І. Сучасний іслам і питання війни і миру / В. І. Лубський. – К., 1990. – 48 с.
3. Максимов Ю. В. Христиане и мусульмане: диалог о диалоге / Ю. В. Максимов // Религия креста и религия полумесяца. Христианство и ислам. – М., 2004. – С. 229–236.
4. Мусави Лари С. М. Западная цивилизация глазами мусульманина / С. М. Мусави Лари ; [пер. под рук. Р. Алиева]. – Баку, 1994. – 240 с.
5. Садагар М. И. Основные черты мусульманского права и его развитие в Иране по шиитскому направлению : автореф. дисс. ... канд. юридических наук / М. И. Садагар. – М., 1963. – 20 с.

6. Шохин В. К. «Диалог религий» : виртуальное понятие и реальное значение : [Электронный ресурс] / В. К. Шохин // Библиотека Гумер. – Режим доступа : http://www.gumer.mfo/bogoslov_Buks/Relig/Shoch_DialRelig.php.
7. Christianity in Iran; Christians in Persia // Iranian Christians being persecuted by Iran government : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.youtube.com>.
8. Church of Iran : [Электронный ресурс] / Worldwide Directory of Iranian Christian Churches. – Режим доступа : <http://www.iranianchurch.org>.
9. Esfandiari G. A Look At Iran's Christian Minority : [Электронный ресурс] / G. Esfandiari // Payvand. – Режим доступа : <http://www.payvand.com/news/04/dec/1207.html>.
10. In Tehran, a Christian-Muslim symposium affirms dialogue, criticizes media : [Электронный ресурс] / World Council of Churches. – Режим доступа : <http://www.oikoumene.org/en/news/news-management/eng/a/article/1722/in-tehran-a-christian-mu.html>.
11. Masihiyyat : [Электронный ресурс] / Paygah-e Hafzah. – Режим доступа : <http://www.hawzah.net/Hawzah/Subjects/Subjects.aspx?id=97&>. – Перс.
12. Masihiyyat dar jahan-e emruz / Andrew Walls ; [motarjeman Ahmadreza Meftah va Hamid Bakhshande]. – Qhom : Markaz-e motale'at va tahqiqhat-e adyan va mazhab, 1385 (2006). – 205 s. – Перс.
13. Price M. A Brief History of Christianity in Iran / M. Price // Eastern Christianity. – Oxford : Univ. Press, 2002. – P. 34–48.
14. Watt W. M. Islam va masihiyyat dar jahan-e emruz / William Montgomery Watt. Рец. : Vasli S. Mo'arefi ketab : [Рецензія] : [Электронный ресурс] / S. Vasli // Paygah-e Hafzah. – Режим доступа до рец. : <http://www.hawzah.net/Pet/Magazine/IQ/022/iq02208.asp>. – Перс.

Nadia Vysnevska

THE ROLE OF MODERN IRAN'S CHRISTIAN COMMUNITIES IN THE INTER-RELIGIOUS COOPERATION

The article describes problem of inter-religious dialogue in the Islamic Republic of Iran especially condition of christian communities of different confessions. Policy of the govemement in the christian-musiim cooperation and activity of the registered communities and organizations which help Christianity to become widespread on the territory of Muslim Shiite state are observed.

Key words: Iran, Christian communities, Christian-Muslim dialogue, inter-religious cooperation.

Годенко-Наконечна О. П.

(м. Дніпропетровськ, Україна)

ТИПОЛОГІЯ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБСТРАКТНО-ГЕОМЕТРИЧНОЇ ОРНАМЕНТИКИ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ